

Bašćansko »Vjeronanje«

Verujen va Boga Siora našega unipotentega, ki je storil nebesa i cernu zemlju. I va Isusica našega Sina unikega, anke Siora našega, ki je začel po Sveten Spiritu i rojen od Marije Divice Verđine, ki je sakrifikan i judifikan odi Poncija Pilata, ki je čapal maša bot i škopul, kacoti i špehac, matafuni i kemu su škinal zbrekali i najpokla na alber impirali. Ki je umrl na križu, žakopan i ki še ždigal žgora inferna, tretji dan ždigal od mrtvih i prišal va nebeša, kadi šedi ala destra Svoga Oca našega unipotentega, skud će prit judifikat žive i mrtve. Verujen va Spiritu Svetega, va Svetu Crikvu katoliku, va Sveti komun, va odpušćenje pekat i debitov, va uskrnuće tela, va život eterni — i cosi šia — Amen.

čapat = uhvatiti, zadobiti, (tal. acchiappare)
masa (mekani š!) = puno
bot = udarac štapom ili predmetom (tal. una botta)
škopul = pljuska (tal. scoppola)
špehac = udarac nogom
matafun = udarac konopom (bičevanje) (tal. maffione)
kacot = udarac zatvorenom šakom (tal. cazzotto)
škinal zbrekali = hrptenjaču razbili (tal. lo schienale)

Invit za veliki prošesjün na Velu subotu

(Priceljün na šete ure — termina na osan)

Najprvo re Križ. Za Križun re mularija odi škole. Onput sve golice, samice i fiori odi Baške ke čedu kantat kanconete švete. Onput re Fraternalad odi Matere Božje i one odi Tercega Ordina z medaljon i kurdalan tornu vrata, ke čedu ištešo kantat kancunete švete. Onput re Societat maritima. Svi paroni odi trabakuli, peligi i barāk. Onput redu Sokolani na marču. Onput re baldakin i Sv. Mustranca. Torno baldakina gvardiju čedu činit jandarmi i financa z belim' gvanti' i z' mušketan'. Ištešo i piloti odi porta. Onput re naša Banda citadina z' sopilah, z' novim baretan na litrat i z velun trikoluron harvatskon. Prošesjün će pašat zi crikve na pijacetu, pa z malun kuntra delun na paladu, pak onput na kantun odi Frana Duminoga i šepet va crikvu.

Še rekomandiva, ki more, da, malko ilumina puneštre. Neka kladu kamdele i šterike va kandelabriu. Ki pak ne more tako, onput neka kladu lumini i važe z garofulih na puneštre.

Še rekomandiva durante prošesjuna da budu šve oštarije i jogi zaprte. Durante prošesjuna se ne smi ni fumar, ni beštijamat, ni kantat.

Oni ki šu barufanti i peši odi porta piutošto neka redu durante prošesjuna va Batomalj i Bašku Dragu leh da ucine kakovu šramotinju.

To van rekomandiva bratjo karstjani
vaš
Don Jure Barbalčić
(Priatelju g. ing. Daši Kabalinu — Sušak.)

priceljün (principio) = početak
fiori odi Baške = cvjetovi Baške odnosno »gospoda bašćanska«
golice = djevojke, (golac = momak)
peligi = vrsta brodića
trabakul = brod s jednim jarbolom
gvantin = rukavicama
bareta na litrat = kapa na »svečano«
jogi = kuglane (primorskog tipa)
peši odi porta = »ribe iz luke« odnosno mladići, bečari, muškardini

Napomena: Potpis dotičnog župnika s naslovom Don nije u Baški bilo uobičajeno, nego Pop kao kod svih glagoljaša. Kako je došlo od ovog naziva teško je reći. Možda je prepisivač htio počastiti dotičnoga župnika pa je po običaju talijanske sredine dao mu taj naslov.

Što se tiče samog teksta i u prvom i u drugom dokumentu valja znati da ima oblika koji se već danas ne govore ili se daje drukčiji nastavak, zato u jezičnom smislu nije sve uvijek dosljedno.

V. Fajdetic

Iz kronike glazbenog života u Rijeci godišta 1972/73

Nakon »LJETA 72« u kome je glavni i najveći dio raznih glazbenih priredaba održavalo Narodno kazalište »Ivan Zajc«, redovna umjetnička djelatnost počela je dosta kasno u odnosu na druge gradove. »LJETO 72« održavano je do svršetka mjeseca kolovoza i tom prilikom su na raznim ljetnim pozornicama i u povijesnim spomenicima ovoga kraja izvedene operne predstave, simfonijski i oratorijski koncerti, te dramske predstave i komorni, odnosno solistički koncerti gostiju iz Zagreba, Zagrebačkih solista i Krunoslava Čigoja. Tijekom ljeta izvedene su slijedeće predstave: Verdijev »Trubadur«, »Traviata« i »Aida«, Puccinijeve »Madame Butterfly« i »Gianni Schicchi«, Mascagnijeve »Cavalleria rusticana«, Leoncavallova »Pagliacci«, Borodinov »Knez Igor«, Zajčev »Nikola Šubić Zrinski« i Gotovčev »Ero s onoga svijeta«. Nadalje, dva simfonijska koncerta i Brahmsov »Requiem«, koji je doživio izvedbe u krčkoj katedrali dva puta i jedanput u bazilici u Rovinju. Izvedbe u Rijeci i Poreču bile su odgođene, ali ni kasnije nisu održane. Od osobitog dojma su bile priredbe na trgu u Kastvu, na Trsatskoj gradini i na trgu u Krku, gdje je prirodni prostor sačinjavao svojevrsnu kulisu i stvarao od predstava nezaboravan doživljaj. Mora se posebno naglasiti, da je riječko kazalište u korištenju prirodnih prostora steklo već dosta iskustava, te namjerava i dalje tim ljetnim predstavama posvetiti punu pozornost, budući da su ovog ljeta bile, među ostalim, »Trubadur« i »Zrinski« na Trsatskoj gradini, kao i »Cavalleria rusticana« — »Pagliacci« na trgu u Kastvu, veoma uspjeti. To su u potpunosti osjetili domaći i strani, budući da se za te predstave uvijek tražila »karta više«.

Početak koncertne sezone 1972/73. bio je »pod sretnom zvijezdom«, ali se nedugo zatim sve poremetilo zbog tehničkih poteškoća u zagrijavanju koncertne dvorane, pa su mnogi predviđeni koncerti bili tijekom kasne jeseni i zime otkazani tako da je glavnu koncertnu djelatnost ispunjalo Narodno kazalište »Ivan Zajc«, održavajući simfonijske koncerte sa stranim solistima. Prema tome pregled koncertne djelatnosti Koncertnog ureda i Kazališta bio bi slijedeći:

28 rujna u koncertnoj dvorani Muzeja predstavio se talijanski gitarist ENRICO TAGLIAVINI. Te večeri dvorana je bila skoro prepunjena i to pretežno mladim slušateljima, koji su izvanrednom pozornošću i oduševljenim pljeskom primali u cijelosti izvrsnu izvedbu, što se uz to odlikovalo i osobito probranim djelima. Počevši od XVI. st., tj. od vremena kada su lutnja i gitara, kao njezina kasnija izvedenica, zauzele čvrsto mjesto u intimnim komornim koncertima, umjetnik je predstavio najznačajnije majstore, a to su bili: Milan, Weis, Bach, Sor, Torroba, Castelnuovo-Tedesco, Villa-Lobos, Albeniz i Lauro. Umjetnik je značajno iskorištavao sve registre svoga glazbala, a u dinamičkom nijansiranju i muzikalnom fraziranju istakao je osobito poznavanje stila. U djelima romantike i moderne potvrdio je svoju virtuoznu tehniku, a dao je i osebujan izraz u strastvenosti i zanosu mediteranskog temperamenta, što se očitivalo u djelima Španjolaca i Talijana.

5. listopada nastupio je ruski sastav »BAROCCO«. (Igor Popkov — violina, Anatolij Korčagin — oboa, Aleksandar Sobolev — čembalo, Aleksandar Poplavski — flauta i Boris Šiškin — violončelo.) Ti mladi ljudi predstavili su se kao vrhunski umjetnici komornog izraza jednog određene razdoblja, XVIII st. Telemann, Händel, Vivaldi, Berezovski, Anonymus XVIII. st. i Fomin, pa u dodatcima Pergolesi i ponovno Tele-

mann i Bach, bila su velika imena toga doba, kojih su ovaj put umjetnička djela zabljesnula u svoj svojoj ljepoti i modernom slušatelju istakla duhovnu profinjnost, osjećajnost i uravnoteženost izraza, što ostaje trajna vrednota ljudskog duha.

10. listopada u Dvorani Muzeja predstavio se mađarski DUO BARTOK koji čine Ildiko Ban — violina i Katalin Varadi — glasovir. Mlade umjetnice bile su gošće Muzičke omladine Jugoslavije i za riječku organizaciju priredile su 9. i 10. listopada nekoliko koncerata po školama, dok je navedeni bio kao cjelovečernji koncert za građanstvo. Koncert je tekao kao u »jednom dahu« što je sačuvalo napetost do svršetka, dok je raspored bio sastavljen s izmjeničnim sviranjem glasovira i onim zajedničkim. Izvedena su najznačajnija Bartokova djela koja su u svom modernom umjetničkom govoru vrlo prihvatljiva i neposredna, što se moglo dokazati i ovim koncertom.

26. listopada predstavio se prvi put u Rijeci oktet »GALLUS« iz Ljubljane. Na rasporedu su bili zastupnici: Lasso, Palestrina, Gallus, (3 moteta) Foerster, Venturini, Mirk, M. Vilhar — J. Jež, Mašek, Mokranjac, Odak, Simoniti, Kramolc, Dev, Marolt, Merku i Švara. Umjetnici u dobrom raspoloženju i uigranosti uspjeli su neobično zadovoljiti punu dvoranu, dodajući još nekoliko popijevaka, iako bi se moglo primijetiti da, uza sve odlike, nisu dostigli svoje mještane iz Slovenskog okteta.

2. studenog Zagrebačka umjetnica Nada Puttar-Gold — mezzosopran uz pratnju Branka Sepčića — glasovir, priredila je Veće popijevaka stranih i domaćih majstora. Bach, Scarlatti, Brahms, Cipra, Hatze i Musorgski činili su zaista raznolik izbor djela i stilskih razdoblja, što je ujedno bilo dokaz potpune umjetničke ličnosti umjetnika. Uz ovaj koncert vrijedno je napomenuti da su svi strani tekstovi bili tiskani na rasporedu u prijevodu, što je vrijedno uvijek prakticirati na takvim koncertima, budući da kod vokalne glazbe riječ i melodija čine nedjeljivu cjelinu gdje svako prkraćivanje u razumijevanju riječi smanjuje cjelokupni doživljaj umjetničkog djela.

9. studenog Pavica Gvozdić priredila je »CHOPINO-VO VEĆE«. Zanimljivo je istaknuti da Chopin u Rijeci ima neobično mnogo ljubitelja, budući da je svaki koncert s isključivo Chopinovim djelima uvijek rasprodan i mnogi se vrata kućama jer ne uspiju dobiti ulaznicu.

23. studenog u dvorani Muzeja Rok Klopčić — violina (Ljubljana) i Ranko Filjak — glasovir (Zagreb) dali su »VEĆE FRANCUSKE GLAZBE« na kojem su predstavljeni Franck, Debussy, Chausson i Ravel.

15. siječnja 1973. održan je prvi simfonijski koncert orkestra Narodnog kazališta za god. 1972/73. Dirigirao je Vladimir Benić, a kao solist je nastupio tršćanski violinist Nereo Tonazzi, koji se riječki javnosti predstavio prošle godine jednim solističkim koncertom. Predigra operi »KRADLJIVA SVRAKA« Gioacchina Rossinija, bila je efektan uvod u koncert i izvedba je ostavila dobar dojam. KONCERT ZA VIOLINU I ORKESTAR u g-molu Maxa Brucha ostao je u cjelini nedorečen, iako je tehnički dobro izveden, s mnogo umjetničkog zanosa i produhovljenosti, ali s tonom koji svojim malim obujmom nije mogao zadovoljiti u prostoru dvorane »Neboder«. Beethovenova »VI. SIMFONIJA« (»Pastoralna«) lako je shvatljiva zbog naslova koji usmjeruju slušatelja, što je bilo dobar preduvjet za neposredan doživljaj ove simfonije, koja je zaslugom Vladimira Benića uglavnom vrlo lijepo predstavljena.

25. siječnja Održana je redovna godišnja Skupština Udruženja orkestralnih umjetnika — Rijeka, na kojoj se posebno raspravljalo o reorganizaciji glazbenog života u Rijeci posebno u vezi s Kazalištem i Udruženjem. Ovog puta je dodan i memorijalni koncert simfonijskih djela Vjekoslava Gržinića. Zbog uspjeha Udruženja bilo u okviru same organizacije bilo izvan nje, Udruženje orkestralnih umjetnika Rijeke

proglašeno je od zagrebačke središnjice za najbolje u Hrvatskoj i dodijeljena mu je novčana nagrada.

19. veljače Narodno kazalište »Ivan Zajc« priredilo je svoj drugi redovni simfonijski koncert na kome je kao gošća nastupila Natalija Šahovskaja — violončelo (SSSR), pod ravnanjem Davorina Hauptfelda.

12. ožujka Kazalište je priredilo izvanredni simfonijski koncert u spomen Vjekoslava Gržinića, rano preminulog skladatelja iz Rijeke. (Rođen 1932. umro 1970.) Budući da je Vjekoslav Gržinić bio među prvim simfoničarima ovog kraja koji je na vokalnom naslijeđu Ivana Matetića Ronjgova proširivao njegove zasluge na instrumentalni izraz, odnosno na simfonijsko stvaranje, zato je i ovaj koncert predstavio izbor njegovih značajnih simfonijskih djela. Pod ravnanjem Dušana Prašeljca, kao solisti su nastupili: Senko Stojan — rog, Marino Sviligoj — bariton, uz zbor i orkestar riječke Opere. Zbor je uvježbao Ino Perišić, a uvodnu riječ prof. Vladimira Fajdetića i stihove Tina Ujevića čitala je Zdenka Trajer. Na rasporedu su se nalazila: simfonijska pjesma »JAMA«, »CONCERTINO ZA ROG I GUDACE« i »OJADENO ZVONO« kantata na stihove Tina Ujevića.

Operni studio u Splitu

Pod gornjim naslovom dnevne novine Slobodna Dalmacija od 5. listopada 1972. god. donijele su informaciju o otvaranju opernog studija u Splitu pri Opere Hrvatskog narodnog kazališta. Studio je otpočeo radom 1. studenog iste godine pod vodstvom Lava Vrbanića, našeg nadaleko poznatog pedagoga za solo-pjevanje, koji je odgojio vrhne umjetnike svjetskoga glasa. (U siječnju 1972. u Splitu je njegova učenica Rita Lantieri, sada član milanske Scale, u Verdijevoj operi Trubadur tumačila ulogu Leonore. Kritika se veoma pozitivno izrazila o ovoj umjetnici istaknuvši da je studij solo-pjevanja završila kod Lava Vrbanića za vrijeme njegova djelovanja u Americi.)

Iz članka saznajemo koja je svrha otvaranja ovog studija: da se okupe talentirani mladi pjevači iz Splita i Dalmacije i da se pedagoškim radom osposobe za nastupe na opernoj pozornici.

Split, kulturni centar Dalmacije, rodno mjesto i omiljeni grad mnogih naših umjetnika, vapi za kulturnim životom, glazbenim pak posebno. Otkako je pred tri godine izgorjela kazališna zgrada, veće glazbene priredbe su ograničene, a mnogi glazbenici s tog razloga Split zaobilaze. Pozivi za pomoć u svrhu popravka i obnove kazališta do danas su ostali »glas vapijućeg u pustinji«. Što je pak potaklo Lava Vrbanića da u Splitu otvori operni studio, i to da mora putovati iz Zagreba u vrijeme mirovinskih dana, saznat ćemo iz njegova razgovora sa D. Šerićem objavljenog u Slobodnoj Dalmaciji od 6. prosinca 1972. god.

— Bio sam pozvan na audiciju da pomognem u izboru kandidata. I kad sam čuo glasove s kojima bi trebalo raditi, tek tada sam odlučio da prihvatim ponudu.

U Dalmaciji uostalom, a posebno u Splitu, rekao bih, gotovo svi pjevaju i mnogi dobro. Kad kažem da je ovaj kraj rasadnik mnogih talenata, pa i pjevačkih, znam, nisam ustvrdio ništa novo. No za mene je bilo ipak do te mjere novo da sam zbog njih poremetio tok svojih mirovinskih dana.

I dalje kaže:

— Kao poznavao situacije u nas i u svijetu mene je iznenadio veliki broj dobrih muških glasova. Iako je prošlo tek malo vremena i malo rada, mogu tvrditi da ćemo imati četiri kvalitetna tenora, tri baritona i jednog basa.

— Kad se mogu očekivati prvi rezultati za javnost?
— Žurba nije moja praksa. Čini mi se da ćemo već prije ljeta moći dati priredbu na kojoj ćemo se predstaviti. Jer, ponavljam, radi se o izuzetno talentiranim ljudima.

S. L. B